

СТАТИСТИКА, ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 336.64

Панасейко С.М.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Дніпропетровської державної фінансової академії
Панасейко І.М.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту
Академії митної служби України

ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Процеси глобалізації економіки характеризуються принциповими змінами фінансових систем і механізмів. Сьогодні суб'єкти господарювання України отримують нові можливості для експорту та імпорту товарів, капіталів, робочої сили, надання різноманітних послуг на зовнішніх ринках, проведення науково-технічної, науково-виробничої діяльності в кооперації з іноземними суб'єктами, здійснення міжнародних фінансових, кредитних, розрахункових, лізингових операцій, операцій з цінними паперами, спільної підприємницької діяльності, що включає створення спільних підприємств, проведення спільних господарських операцій, спільного володіння майном на території України та за її межами.

Одним з чинників, що істотно стримують розвиток взаємин українських та іноземних суб'єктів господарювання, залучення іноземного капіталу в економіку країни, є недостатня повнота, прозорість і зрозумілість фінансової інформації. Дослідження свідчать, що у іноземних суб'єктів виникають труднощі при розгляді фінансової звітності, складеної за українськими стандартами, вони часто не задоволені повнотою та якістю тих показників, які служби фінансового менеджменту українських підприємств адаптують для них. Іноземні інвестори відчують незахищеність своїх фінансових інтересів та відзначають високі ризики при здійсненні інвестицій в економіку України. Тому надзвичайно актуальною є розробка нових підходів до ролі і змісту фінансової інформації у забезпеченні бізнес – процесів, а також гармонізація вітчизняних і міжнародних стандартів фінансової звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, їх вплив на покращення інвестиційного клімату є предметом дослідження українських вчених С.Ф. Голова, В.М. Костюченко, В.П. Онищенко, Ю.В.Бикиної, М.Г. Гайдая, Л.Г. Ловінської, та інших. Зокрема, вони зазначають, що інтернаціоналізація бізнесу вимагає застосування єдиної методології, принципів і норм ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, уніфікації її форм і показників, приділяють велику увагу фінансовим, бухгалтерським, юридичним аспектам даного питання.

В даний час в Україні триває процес впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності, відбуваються зміни правової бази, виникають нові проблеми, пов'язані з переходом на міжнародні стандарти та їх практичним застосуванням, що потребує проведення подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення макро- та мікроекономічних цілей, проблем та особливостей застосування міжнародних стандартів фінансової звітності України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання впровадження та використання Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні стали актуальними в період розвитку ринкових відносин та входження її у світове економічне співтовариство. Система бухгалтерського обліку і фінансової звітності, що застосовується в Україні в даний час, ґрунтується на міжнародних стандартах, методологічно і методично забезпечує створення інформаційної бази діяльності суб'єктів господарювання, при цьому вона враховує національні правові норми підприємницької діяльності.

Однак, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, що застосовуються в Україні, суттєво відрізняються від міжнародних та не відображають всіх вимог до розкриття інформації, підходів,

методології обліку, які містять міжнародні стандарти. Основними недоліками існуючих в Україні Положень (стандартів) бухгалтерського обліку є: недостатня прозорість, зрозумілість, економічна логіка, труднощі відображення господарських операцій відповідно до їх сутності і економічної реальності, відсутність обґрунтованих принципів оцінки та переоцінки активів, послідовності облікової політики, неупередженості ведення бухгалтерського обліку і складання звітності, недостатній зв'язок з міжнародними правовими нормами.

Тому стратегічним завданням реформування бухгалтерського обліку в Україні є перехід до застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності, які визнані одним інструментом, що сприяють поліпшенню інвестиційного клімату в країні, оптимізації державного регулювання фондового ринку та ринку фінансових послуг, дозволяють «очистити» їх від недобросовісних учасників, а також тих компаній, показники яких не відповідають встановленим фінансовим нормативам, дозволяють провести адекватну оцінку макроекономічних процесів, посилити захист прав власності, інтересів інвесторів, кредиторів, інших суб'єктів ринку [4, с. 924].

Метою переходу суб'єктів господарювання на Міжнародні стандарти фінансової звітності є підвищення інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання на міжнародних фінансових ринках, покращення якості корпоративного управління на основі виявлення реального фінансового стану підприємства, створення відкритої і доступної інформаційної бази, гармонізація фінансової звітності з нормами міжнародного законодавства.

Суттєвим кроком у напрямі реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності на базі міжнародних стандартів став Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 12.05.2011 року [6].

У ньому дано визначення Міжнародних стандартів фінансової звітності як прийнятих Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку документів, якими визначено складання фінансової звітності. Міжнародні стандарти, які використовуються для складання фінансової звітності, не повинні суперечити Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність і повинні бути офіційно оприлюднені на веб-сайті Міністерства фінансів України.

Згідно з цим Законом, Міжнародні стандарти фінансової звітності в Україні застосовують:

- компанії, законодавчо зобов'язані складати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами - публічні акціонерні товариства, банки, страховики, а також підприємства, перелік яких визначено Кабінетом міністрів України;
- підприємства, які самостійно визначають доцільність використання міжнародних стандартів для складання фінансової та консолідованої фінансової звітності.

Про складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами підприємства інформують Державну службу статистики України в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України [6].

В Україні впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності має свої особливості, які пов'язані з економічною ситуацією в країні, відсутністю комплексної законодавчої бази та методології ведення бухгалтерського обліку і складання звітності, наявністю значного за масштабами тіньового сектору економіки, ухиленнями від оподаткування та багатьма іншими факторами.

Слід зазначити, що перехід на Міжнародні стандарти фінансової звітності неминуче тягне за собою перерахунок багатьох статей фінансової звітності: вартості активів і зобов'язань, резервів, доходів та витрат, фінансових результатів і т.д. Відповідно змінюються показники прибутковості, капіталізації, ліквідності, платоспроможності. В результаті суб'єкт господарювання, який згідно звітності за національними стандартами мав задовільні фінансові показники, може виявитися збитковим або близьким до банкрутства, що негативно вплине на його ділову репутацію і рейтинг.

У той же час, виявлення реального фінансового стану суб'єкта господарювання дозволить оперативну усунути слабкі місця в роботі, розробити стратегічно правильні управлінські рішення, виключити або зменшити вплив зовнішніх і внутрішніх факторів ризику, а, можливо, уникнути банкрутства.

Впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності на підприємствах найчастіше утруднюється через несумісність завдань, які ставляться власниками підприємств перед службами фінансового менеджменту та бухгалтерією. Прагнення до мінімізації оподаткування (не завжди законними способами) входить в протиріччя з вимогами міжнародних стандартів про прозорість, зрозумілість, порівняність інформації. Наприклад, з одного боку, може ставитися за мету зниження обсягів об'єктів оподаткування, а з іншого - перехід на міжнародні стандарти та складання звітності з показниками, які свідчили б про задовільний фінансовий стан підприємства, сприяли його виходу на міжнародний фондовий ринок і залученню інвесторів [8, с. 117].

Для підприємств, що застосовують Міжнародні стандарти фінансової звітності, проблемою є те, що складання фінансової звітності за міжнародними стандартами відбувається паралельно з веденням фінансового і управлінського обліку за національними стандартами. Слід зазначити, що істотну частину робочого часу бухгалтерів займає ведення податкового обліку, який (незважаючи на

певне наближення останнім часом до бухгалтерського обліку), формується за своїми правилами і методологією. Бухгалтера підприємств найчастіше просто не можуть приділяти необхідну увагу питанням впровадження міжнародних стандартів, а керівництво підприємств в силу різних причин не вважає за доцільне створювати окремий підрозділ або розширювати штат працівників у зв'язку із їх запровадженням. Підвищення навантаження на бухгалтерію підприємства часто призводить до відтоку кадрів або необхідності підвищення оплати праці бухгалтерів.

Кожна компанія, що впроваджує Міжнародні стандарти фінансової звітності, повинна пройти ряд етапів: повна інвентаризація рахунків обліку з метою побудови ефективної системи управління, визначення господарської, фінансової, кадрової та управлінської політики компанії, перетворення всіх процесів, систем та організаційної структури обліку та звітності [1, с. 37].

Суттєвими перешкодами для реалізації всіх етапів цього процесу на підприємствах України є не тільки відсутність у бухгалтерів необхідних знань, але й особливості їх менталітету. Оскільки нормативна база бухгалтерського обліку в Україні носить, як правило, директивний характер, основним завданням бухгалтерів є своєчасне і правильне відображення даних про певні господарські операції, підкріплених необхідними документами.

На відміну від існуючої нормативної бази, Міжнародні стандарти фінансової звітності викладені таким чином, що вони не містять докладних інструкцій, є гнучкими. Бухгалтер повинен вміти, на основі стандартів, оцінювати господарську операцію, аналізувати, робити висновки, приймати рішення про вибір певних методик [5, с. 23]. На перший погляд може здатися, що судження бухгалтера є суб'єктивним, але суб'єктивне судження, засноване на грамотному аналізі ситуації - професійне судження. Крім того, бухгалтер повинен бути готовий, у разі необхідності обґрунтувати правильність своїх дій. Тому підприємства повинні приділяти значну увагу навчанню та сертифікації своїх спеціалістів.

Висновки з даного дослідження. Гармонізація фінансової звітності дозволяє не тільки зробити звітність прозорою, стандартизованою, забезпечити її доступність для інвесторів, партнерів по бізнесу, кредиторів, інших користувачів, але й об'єднувати, оперативно аналізувати фінансові показники звітності компаній, що знаходяться в різних країнах, дає можливість власникам і топ-менеджменту приймати ефективні тактичні та стратегічні рішення.

Незважаючи на те, що процес впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності займає значний період часу (не менше року), вимагає залучення суттєвих фінансових, кадрових, консалтингових ресурсів, переваги від їх використання очевидні. Суб'єкт господарювання отримує можливість ефективно вести зовнішньоекономічну діяльність, залучати необхідні ресурси, удосконалити організаційну структуру компанії в цілому та фінансового менеджменту зокрема, підвищити оперативність прийняття рішень у сфері фінансової діяльності, що сприятиме економічному зростанню бізнесу.

Література

1. Бикина Ю.В. МСФО для малых и средних предприятий / Ю.В. Бикина // Школа професійного бухгалтера. – 2009. – № 11 (106) – С. 37.
2. Богопольский А.Б. Критика МСФО для SME / А.Б. Богопольский // Корпоративная финансовая отчетность. МСФО. – 2009. – № 9 (37).
3. Гайдай М.Г. Імплементация міжнародних стандартів фінансової звітності як необхідна передумова інформаційного забезпечення інноваційного управління / М.Г. Гайдай. М.Ю. Очеретна // Фінанси України. – 2012. – № 9. – С. 69-82.
4. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко; 2-ге вид., перероб. і доп. – Х. : Фактор, 2008. – 1008с.
5. Голов С.Ф. Міжнародні стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств / С.Ф. Голов // Школа професійного бухгалтера. – 2009. – № 7-8 (102-103) – С. 22-24.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України станом на 16.10.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>
7. Ловінська Л.Г. Світовий досвід запровадження міжнародних стандартів у бухгалтерському обліку державного сектору / Л.Г., Ловінська, Л.В. Гізатуліна // Фінанси України. – 2012. – № 6. – С. 76-87.
8. Онищенко В.П. Національна система бухгалтерського обліку в контексті застосування Мта змін податкового законодавства / В.П. Онищенко // Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 114-124.